بیان شیخ مفید پیرامون حیث احتیاط در استحباب صوم یوم الشک

42:04

شاگرد: جمع‌بندی «لا» در روایت ابن خالد را بفرمایید.

استاد: سائر مواردی هم که هست، اگر شما مبادی اینکه چرا در یوم الشک نهی آمده، چرا می‌فرمایند «لاتصوموا»؟ چرا می‌فرمایند «کذّب اباالقاسم صلی‌الله‌علیه‌وآله»؟ اگرمبادی آن نهی‌ها را توانستید تحلیل کنید و به یک اجتماع فکری برسید و اذهان ما با هم توافق کند، وجه این‌ها معلوم می‌شود. یعنی این‌ها خودش یک جور درجه‌ای دارد، از اینکه وقتی هوا صاف است بهدنبال آن نروید. اگر آن مبادی درست باشد کمک می‌کند که چرا این «لا» می‌آید. خب وقتی «لا» در چنین فضایی می‌آید، دور نیست که شما بگویید در اینجا «لا» به‌معنای «لا تأکّد فی الاستحباب». کسی از اصل استحباب اعراض نکرده است؛ همه اصحاب امامیه به آن فتوا داده‌اند. این «لا» که حضرت فرمودند یعنی «لا تأکّد فی الاستحباب».

شاگرد: یعنی حیث استحباب که برای احراز بود، دیگر نه. اصل استحباب هست.

استاد: بله، اصل استحباب هست، اصحاب هم فتوا داده‌اند. اما تاکد آن نیست. الآن عبارت مفید را هم می‌خواهم اشاره کنم. انشاءالله فردا مبسوط را می‌خوانیم. عبارت مقنعه مفید خیلی جالب است. مرحوم مفید در یک عبارت هم بین ندبیت صوم شعبان جمع کرده و هم بین ندبیت خصوص عنوان یوم الشک.

> **٣ باب فضل صيام يوم الشك و الاحتياط لصيام شهر رمضان?**
>
> **و يجب على المكلف الاحتياط لفرض الصيام بأن يرقب الهلال و يطلبه في آخر نهار يوم التاسع و العشرين من شعبان فإن أصابه على اليقين بيت النية لمفروض الصيام فإن لم يصبه يقينا عزم على الصيام معتقدا أنه صائم يوما من شعبان فإن ظهر له بعد ذلك أنه من شهر رمضان فقد وفق لإصابة الحق عينا و أجزأ عنه الصيام و إن لم يظهر له ذلك كان له فضل صيام يوم من شعبان و حصل له ثواب الاهتمام بدينه و الاحتياط[1]**

«باب فضل صيام يوم الشك و الاحتياط لصيام شهر رمضان»؛ این «الاحتیاط» را به این دلیل گفته اند که صرفاً ًناظر به فقهای عامه هستند. فقهای عامه می‌گویند اگر برای احتیاط ماه مبارک روزه بگیری، روزه تو ای مکروه است، ای حرام است. خیلی جالب است. طبق روایت خودشان است. مرحوم مفید ناظر به آنها می‌گویند که ما شیعه به این صورت نیستیم؛ ما نمی‌گوییم اگر به‌خاطر احتیاط ماه رمضان یوم الشک را روزه گرفتی کار حرام انجام داده‌ای. بلکه ما می‌گوییم احتیاط خوب است.

ات اینجا که می‌گویند: اگر از ماه مبارک بود، **«فقد وقع لإصابة الحق عينا و أجزأ عنه الصيام و إن لم يظهر له ذلك»؛** اما اگر معلوم نشود که ماه مبارک باشد. دو جهت را خیلی زیبا بیان کرده‌اند. **«كان له فضل صيام يوم من شعبان»**؛ چون ثابت نشده که ماه مبارک است. پس او روزی از شعبان را روزه گرفته است. **«و حصل له ثواب الاهتمام بدينه و الاحتياط»؛** اگر بیست و هشتم شعبان را می‌گرفت تنها ثواب شعبان را داشت، اما حالا که ثالثین را می گیرد دو حیث دارد؛ هم سیام شعبان است و هم یوم الشک است. یعنی معنون است به عنوان احتیاط لدینه؛ احتیاط اینکه شهر مبارک را افطار نکرده باشد.

این عبارت مقنعه بود که جالب بود. حالا از مبسوط و خلاف و تفاوت اینها را هم فردا می‌رسیم.

شاگرد: قبلاً ًفرمودید گاهی می‌خواهند به این جهت که شریعت استمرار داشته باشد، اینطور می گویند. و الا اگر بخواهند در یک مرتبه بالاتری بگویند، می‌توانند همین «لا» را هم نگویند. یعنی «وقع له» برای جایی است که احتیاط باشد اما در اینجا امام فرمودند در صورت «الشک و الشبهه» احتیاط نکن.

استاد: الآن که گفتید یادم آمد. در روایت یک احتمال خیلی خوبی هست. اینکه امام در سالی که اینطور فرمودند علم امامت امام در خصوص این مورد هم دخالت داشته باشد. احتمال خوبی است. لذا در سائر موارد به آن ارجاع می‌دهند.

شاگرد۲: در آن روز ماه رؤیت‌پذیر هم بوده.

استاد: نه، آن برای حدیث بغداد بود. این برای ابن خلاد است.

---

[1] المقنعة (للشيخ المفيد)؛ ص: ۲۹۸

بازبینی #1
ایجاد شده 25 مه 2026 13:28:40 توسط ... .
به روزرسانی شده 25 مه 2026 13:30:20 توسط ... .